

Motion till riksdagen 2013/14:Fö246

av Peter Rådberg m.fl. (MP)

Försvarsmotion

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge direktiv till Försvarsmakten att anpassa försvaret efter den hotbild och den efterfrågan på internationella åtaganden som finns i dag och utifrån det göra tydliga prioriteringar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inte kan fatta nödvändiga beslut om materielprojekt beroende på oförutsedda förutsättningar och att regeringen måste återkomma till riksdagen med sådana förändringar gentemot redovisade projekt och fattade beslut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i närtid bör ta initiativ till att etablera ett fördjupat nordiskt samarbete om militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tyngdpunkten för vår säkerhet ska ligga i Östersjöregionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi med uppgift att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ambitionsnivån att ha 2 000 män och kvinnor i internationell tjänst.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att våra internationella förpliktelser och bidrag till internationell fred ska vila på FN-beslut.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör avveckla den nya Försvarsexportmyndigheten inom två år.

Fel! Okänt namn på

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har i dag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avslå satsningen på JAS Gripen E i enlighet med investeringsplan för Försvarsmakten för 2014–2027.
11. Riksdagen avslår regeringens förslag till investeringsplan för Försvarsmakten för 2014–2027.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp FN:s resolutioner 1325 och 1820 på ett mer adekvat sätt.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör presentera en översyn av personalförsörjningen för att klargöra behovet och därmed kostnadsbilden framöver.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att vidga den traditionella synen på försvarspolitik och vidta sektorsöverskridande åtgärder anpassade efter dagens och morgondagens hotbilder.

¹ Yrkande 7 hänvisat till UU.

Inledning

Förutsättningarna för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har förändrats i grunden sedan kalla krigets slut. Globaliseringen har skapat och kommer även i fortsättningen att skapa nya möjligheter och utmaningar. Den globala ekonomiska tyngdpunkten har förskjutits alltmer mot Asien. Den säkerhetspolitiska miljön förändras av den teknologiska och demografiska utvecklingen, ökad efterfrågan på strategiska resurser, beroendet och utvecklingen av flöden, konsekvenserna av migration samt urbanisering och klimatförändringar.

Osäkerheten kring utvecklingen i områden som Mellanöstern, delar av Afrika och Asien påverkar den globala säkerhetspolitiska miljön. Utvecklingen i vårt närområde är viktig för Sveriges säkerhetspolitik. Sammantaget leder den fortsatta globaliseringen, tillsammans med geopolitiska överväganden, till en förändrad säkerhetspolitisk dynamik. Förändringar kan uppstå plötsligt och skeenden utvecklas allt snabbare.

Utmaningarna och hoten mot vår säkerhet är mer föränderliga och gränslösa än tidigare. De kan vara såväl antagonistiska som icke-antagonistiska. Den globaliserade världen, med den i grunden positiva utvecklingen den medför, ställer oss inför förändrade och nya utmaningar.

De av riksdagen beslutade målen för vår säkerhet är

- ? att värna befolkningens liv och hälsa,
- ? att värna samhällets funktionalitet och
- ? att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Det som hotar något av ovanstående mål är säkerhetshot. För att dessa mål skall kunna förverkligas behöver Sverige en strategi. En första fråga är vad den svenska säkerheten skall värna mot. Vad är det som kan hota befolkningens liv och hälsa och de andra målen. Vilka risker finns?

Gränsöverskridande samarbete, handel och integration främjar en positiv utveckling i stora delar av världen. Globaliseringen innebär dock också att enskilda händelser snabbt kan få regionala eller globala återverkningar. I en globaliserad värld ökar risken för att en ekonomisk kris kan få säkerhetspolitiska konsekvenser.

De förväntade miljö- och klimatförändringarna är en avgörande utmaning för vår jord och de utgör ett allvarligt hot mot människors grundläggande levnadsvillkor, stabilitet och säkerhet.

Flödessäkerhet är en viktig del i globaliseringen och blir därmed också central i det vidgade säkerhetsbegreppet. Flödena är gränslösa. Det är av stor vikt att balansera globaliseringens positiva och negativa konsekvenser. Globaliseringen gör vårt samhälle alltmer komplext. Teknikutvecklingen medger omfattande och snabba informationsflöden. Det ger oss nya möjligheter, men ställer också ökade krav på samhällets förmåga att hantera en ökad sårbarhet.

Hoten mot vår säkerhet är gräns- och sektorsöverskridande. De kan vara terrorism, organiserad brottslighet, avbrott i vitala system och flöden, sönderfallande stater, ekonomisk kris, politisk och religiös extremism, hot mot de-

Fel! Okänt namn på

mokrati och rättssystem, socialt utanförskap, konflikter som gör att människor tvingas fly, hot mot värderingar, klimatförändringar, naturkatastrofer och pandemier samt väpnat angrepp. Dessa hot är av olika dignitet och i vissa fall av mycket olika karaktär. Flera hot och risker kan resultera i katastrofer och kriser utan att för den skull hota ett lands suveränitet eller territoriella integritet.

Utmaningarna och hoten mot vår säkerhet berör stora delar av samhället, mer än den del som styrs av stat och kommun, till exempel näringslivet och civilsamhället. Detta gäller även individens ansvar och ställningstaganden, beredskap samt vilja att hantera kriser. Det vidgade säkerhetsbegreppet har konsekvenser för Sveriges samlade försvar som inkluderar såväl civil som militär förmåga.

Vissa av hoten mot vår säkerhet är svåra att förutse och kan uppstå plötsligt, medan andra är mer långsiktiga och växer fram successivt. Konsekvenserna kan i många fall vara allvarliga. Det är viktigt att behålla en öppenhet för vad som kan komma att bli hot, och försöka förbereda sig på det oväntade genom samarbete och åtgärder nationellt och internationellt. Bi- och multilateralt samarbete är avgörande för hanteringen av de globala utmaningarna. Helhetssyn och samverkan stärker säkerheten. Säkerheten ska försvaras med icke-militära och militära medel. Det som ska skyddas, det som utmanar och hotar säkerheten samt medlen för att stärka säkerhet måste ses i ett sammanhang och arbetet måste vara tvärsektorielt.

Sveriges säkerhet är nära kopplad till utvecklingen i vår omvärld. Målen för vår säkerhet har både ett nationellt och ett internationellt perspektiv. När grundläggande värden som demokrati och mänskliga rättigheter kränks i andra delar av världen eller när samhällens funktionalitet bryter samman till följd av exempelvis väpnade konflikter är detta en angelägenhet för hela det internationella samfundet, eftersom det kan äventyra såväl nationell som internationell fred och stabilitet. Behovet av svenska civila och militära krishanteringsinsatser internationellt ska ses i det sammanhanget.

Arktis olje- och gasfyndigheter kan få negativa säkerhetspolitiska konsekvenser

Miljöpartiet har under lång tid konsekvent drivit linjen i försvarsutskottet och i riksdagens försvarsberedning om en vidgad hotbild. De hot som det svenska samhället står inför kan inte helt mötas med militära medel utan måste motverkas på en lång rad andra sätt.

Ett exempel på framtida konfliktområden är Arktis olje- och gasfyndigheter. Regeringen brister i sin miljöpolitik och när Sverige var ordförande i Arktiska rådet var det anmärkningsvärt att regeringen inte drev miljöfrågorna hårdare. Regeringen är i det närmaste positivt inställt till de ekonomiska krafter som vill exploatera i Arktis, en exploatering som kan få negativa säkerhetspolitiska konsekvenser.

Klimatförändringar kommer på sikt att påverka vår säkerhet

Klimatförändringarna kommer att påverka relationer mellan stater. De för med sig säkerhetskonskvenser på samtliga nivåer i samhället. Nationer med bristande institutionell förmåga är generellt sett mer sårbara för klimatförändringarnas effekter. Torra områden, kustregioner och små ö-stater är särskilt utsatta. Torrområden blir än torrare och risken för värmeböljor ökar, vilket påverkar livsmedelsförsörjning och hälsa negativt samtidigt som åtskilliga torrområden har en stor och växande befolkning, till exempel Medelhavsområdet.

Kustregioner är utsatta för både havsnivåhöjning och extrema väderhändelser samtidigt som en stor andel av världens befolkning, många av dem i stora städer, bor längs kusterna. De ekologiska utmaningarna med bl.a. ökande brist på råvaror kan komma att fördjupas och få konsekvenser som påverkar vår livsmiljö såväl regionalt som globalt. Växande efterfrågan i kombination med brist på vissa råvaror såsom färskvatten, fosfor och kväve påverkar förutsättningarna för livsmedelsproduktion. Detta i kombination med ökad risk för produktionsbortfall i samband med extrema väderhändelser påverkar såväl människors livsvillkor som staters ekonomier. Ökade priser på livsmedel innebär även ökade risker för social oro och konflikter.

Breddad säkerhet

Kampen för en hållbar utveckling, både miljömässigt och socialt, är i förlängningen en kamp för fred. Vi kan minska risken för konflikter genom riktade åtgärder mot krisernas grundorsaker inom ramen för arbetet för en rättvis och hållbar utveckling. FN:s säkerhetsråd har slagit fast behovet av att förebygga väpnade konflikter genom att angripa deras grundorsaker som fattigdom, brist på demokrati och mänskliga rättigheter och utnyttjandet av naturresurser.

Detta innebär att vår nationella säkerhet måste breddas för att kunna möta alla de risker och hot som kan drabba vårt land och vår befolkning både direkt och indirekt. En utvecklad nationell strategi ska som tidigare omfatta säkerhets- och försvarspolitik, men kan inte längre begränsas enbart till dessa områden.

För att kunna säkra våra nationella intressen, måste en nationell strategi även omfatta andra samhällsområden och bygga på en god kunskap om omvärlden, intern säkerhet samt krishantering. Andra offentliga verksamhetsgrenar, statliga och kommunala och deras inriktningar, bör därför vara en integrerad del av den nationella säkerhetspolitiken, som i flera fall därför måste få nya inriktningar samtidigt som nya förmågor måste kunnas skapas.

Det är grundläggande att vår region utvecklas ekonomiskt och politiskt under trygga omständigheter. Vi vill motverka att nya skiljelinjer uppstår mellan stater i regionen. Vi ska arbeta för en stabil utveckling i vårt närområde, vilket också innebär en förstärkning av demokrati, de mänskliga rättigheterna, rättsstaten och marknadsekonomi i regionen. Det är därför ett funda-

Fel! Okänt namn på

mentalt svenskt intresse att förebygga konflikter i vår region och främja fredliga lösningar genom internationellt samarbete.

Ett väl uppbyggt nationellt insatsförsvar präglas av våra grundläggande värderingar och av att försvaret i bredaste bemärkelse är inriktat på att säkerställa samhällets fortbestånd. Staten har enligt folkrätten den grundläggande skyldigheten att skydda medborgarna.

Vårt samhälles sårbarhet måste elimineras i möjligaste mån så att vi har en rimlig möjlighet att möta även överraskande terroristaktioner. Här är huvudstadsområdet, Stockholm, av speciell betydelse, men även västkustens hamnar och Göteborgsområdet är av nationell betydelse för vår försörjning och kan därför bli speciellt utsatta för antagonistiska hot på olika nivåer.

Det är ett svenskt nationellt intresse att en fortsatt forskning och satsning sker inom vissa teknologiområden, som har fortsatt betydelse för vårt nationella försvar. Vår kunskap och förmåga avseende it-utvecklingen och elektroniksektorn måste fortsätta och det bör samtidigt uppmärksammas att landet behöver ett modernt och tidsenligt försvar mot fientliga it-angrepp.

Även katastrofsjukvård och undervattens teknik kan vara viktiga områden för svensk försvarsforskning där vi själva kan ha nytta av att inneha en erkänd internationell tätposition.

Säkerhet bör byggas dels på egen nationell basis, dels tillsammans med andra stater. För våra gemensamma säkerhetsarrangemang finns det nordiska samarbetet och Östersjösamarbetet, men också samarbetet inom EU och Natos Partnerskap för fred.

JAS

Riksdagen har beslutat att köpa ett helt nytt krigsflygplan, JAS Gripen E, för minst 93 miljarder kronor. Men köpet är helt avhängigt om Schweiz kommer att köpa det. Detta avgörs i folkomröstning senare nästa år.

Miljöpartiet ställer frågan vad det är som styr den svenska säkerhetspolitiken efter regeringens tillkännagivande den 25 augusti 2012. Regeringen lämnande följande motivering till köpet:

Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver att Sverige har ett försvar redo både till att skydda svenskt territorium och för ett deltagande i internationella insatser. Det ställer krav på en försvarsmakt med förmågor att möta olika typer av utmaningar, och inte mins ett luftförsvar som är respekt- och förtroendegivande.

Regeringen säger å ena sidan att läget i vår omvärld kräver ett nytt stridsflygplan. Men å andra sidan säger regeringen att köpet av JAS 39 E för svensk del är avhängigt om Schweiz köper planet.

I avtalet med Schweiz kommer regeringen också att hyra ut 11 JAS 39 C/D mellan åren 2016–2021 i väntan på att Schweiz ska få sina nya plan. Enligt regeringens resonemang så får uthyrningen av 11 JAS C/D till Schweiz marginella konsekvenser för vår förmåga under dessa år.

Regeringens resonemang haltar väsentligt när man säger att Sverige behöver ett nytt stridsplan på grund av det säkerhetspolitiska läget men hyr samti-

dig ut 11 av våra nuvarande JAS 39 C/D till Schweiz under fem år, 2016-2021.

Den hotbild som regeringen motiverar köpet av JAS hänger med andra ord på om Schweiz säger ja till affären. Svensk säkerhetspolitik kan inte bygga på om ett annat land ställer upp eller inte på en vapenaffär. Allt detta visar med all tydlighet att det inte handlar om säkerhetspolitik utan om industripolitik, till gagn för Saab.

Vi är starkt kritiska till den exportstyrda anskaffningsprocess som omgärdar hela JAS 39 Gripen-projektet.

Ryssland

Rysslands president, Vladimir Putin, har höga ambitioner för sitt land och för sitt försvar. Han vill höja försvarsförmågan reellt fram till 2020. Frågan är om det kommer att lyckas.

Den ryska ekonomin är i behov av strukturella reformer. Bland annat behövs kraftfulla åtgärder mot den omfattande korruptionen, åtgärder för att stärka rättssäkerheten, attrahera utländska direktinvesteringar och minska kapitalflykten. Enligt Transparency Internationals korruptionsperceptionsindex (CPI) låg Ryssland på plats 133 av 176 länder år 2012.

Rysslands relation till Nato och EU

Ryssland har en unik partnerrelation till Nato i form av det så kallade Nato–Rysslands-rådet där Moskva bilateralt med Natos 28 medlemsländer kan diskutera gemensamma säkerhetsfrågor.

Samarbetet i rådet har dock under senare tid försvårats bl.a. på grund av Rysslands syn på Natos utbyggnad av ett europeiskt robotförsvar. Ryssland deltar även i Natos samarbete inom ramen för Partnerskap för fred sedan 1994 där man varit aktiv inom ramen för Natos civila riskberedskapsarbete. Samarbetet med Nato rörande bl.a. transporter till och från Afghanistan över ryskt territorium har också utvecklats och fungerar idag väl.

Med EU har Ryssland ett formellt ramverk med t.ex. två toppmöten per år och olika initiativ för att utveckla förbindelserna på det praktiska planet. Ännu saknas dock ett avtal som ersätter det partnerskap- och samarbetsavtal som trädde i kraft 1997. Många av de initiativ som tagits för att utveckla praktiska förbindelserna mellan EU och Ryssland har varit förenade med en rad svårigheter när det gäller att förverkliga överenskommelserna. Intentionen från såväl Bryssel som Moskva är dock att stärka relationen mellan EU och Ryssland, och särskilt i termer av handelsförbindelser är det ömsesidiga beroendet betydande.

Ur ryskt perspektiv är Östersjöområdet en av de lugnaste och stabilaste regionerna längs med landets gränser, samtidigt som det är en mycket vital transportled för all handel, inklusive energi, mellan EU och Ryssland. Stör-

Fel! Okänt namn på

ningar i detta transportflöde är inte önskvärt ur vare sig rysk synvinkel eller EU-synvinkel.

Gasledningen Nordstream är viktig för Ryssland och det finns planer på att utöka dess kapacitet med ytterligare gasledningar. Östersjöregionen är sammantaget av stor strategisk betydelse ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv för Ryssland, som inte sällan kritiserar Natoövningar i området.

Ryssland avser att öka sin försvarsbudget även i relativa termer, och det finns en tydlig intention att öka den konventionella förmågan. Om den ryska politiska och militära ledningen lyckas driva denna process framåt kan landets sammantagna militära förmåga komma att höjas avsevärt redan fram mot år 2020.

Rysslands framtida militära förmåga bestäms av en rad faktorer varav endast en del är rent militära. För det första bestäms den politiska viljan och förmågan att slutföra den omstrukturering och reformering som inleddes hösten 2008. För det andra kommer den ekonomiska basen för försvarsekonomin att sätta ramarna för ambitionerna vad gäller både materielanskaffning och personalrekryteringen.

För det tredje bestäms Rysslands ekonomiska och försvarsindustriella utveckling i betydande utsträckning av landets förmåga att gradvis utveckla från en enbart råvaruexporterande mot en delvis innovationsdriven ekonomi där forskning, företagande och utveckling stimuleras. För det fjärde kommer den demografiska utvecklingen och hälsoläget att sätta gränser för vilken personal de väpnade styrkorna kan rekrytera i framtiden, både avseende kvalitet och kvantitet. För det femte kommer Ryssland, trots ambitionen att öka försvars- och säkerhetsutgifterna, att behöva koncentrera sina resurser till de områden där de behövs i första hand.

En väsentlig aspekt av reformprogrammet är ambitionen att 70 procent av all materiel ska vara ”modern” år 2020, dvs. avskaffandet av kaderförband parat med en koncentration av befintlig materiel till de förband som finns kvar i den nya organisationen.

Under 2011 stod det klart att den plan som upprättades för leverans av materiel till de väpnade styrkorna 2010 inte hade uppfyllts. Omkring 20 procent av medlen bedöms försvinna i processen. Materielanskaffning omfattas av sekretess, och utan att tillräcklig insyn beviljas ens de statliga kontrollorganen är det tveksamt om den effektiviseras framöver.

Statsbudgeten och därmed finansieringen av de väpnade styrkorna kommer även i fortsättningen att vara beroende av Rysslands främsta exportintäkter. Energisektorn liksom den övriga industrin behöver på tio års sikt stora investeringar, teknisk förnyelse och modernisering för att arbeta effektivt och konkurrenskraftigt.

Ryssland kommer att fortsätta använda energin som ett medel i sin utrikespolitik, men förutsättningar för att göra detta på längre sikt kommer successivt att förändras i takt med att ledningar som kringgår Ryssland tillkommer, t.ex. den nya gasledningen mellan Turkmenistan och Kina och eventuellt Nabuccoledningen i Svarta havet.

Om Ryssland håller fast vid principen att i möjligaste mån producera sin militära materiel inhemskt krävs på sikt inte bara en ökning av kvantiteten av

levererad materiel utan även att industrin förmår att hinna ikapp och upprätthålla samma utvecklingstakt som ledande nationer. Det kommer att vara en förutsättning för att kunna inkorporera nya förmågor inom väpnade styrkorna.

Det grundläggande problem som finns inom rysk forskning och utveckling som hög medelålder bland personalen, föråldrad utrustning samt inadekvata mekanismer för att styra forskningsmedel, kommer att påverka kvaliteten och möjligheten att utveckla nya högteknologiska avancerade och innovativa vapensystem negativt i ett tioårsperspektiv. Rysk forskning kan inte hävda sig i internationell konkurrens förutom inom vissa begränsade områden.

Allt tydligare tecken kan skönjas på att den ryska försvarsindustrin delas in i ett A- och B-lag. De gångna årens exportframgångar och den planerade ökningen av de statliga beställningarna fram till 2020 gynnar vissa företag, främst flyg-, fartygs- och luftvärnsbranscherna. Andra delar av den ryska försvarsindustrin är helt beroende av statligt stöd för sin överlevnad.

Under hösten 2011 var fortfarande ambitionen att de väpnade styrkornas numerär skulle vara en miljon man samtidigt som flera bedömare fortsatt pekade på att 500 000–600 000 man skulle vara en mer realistisk ambition. Mellan åren 2012 och 2015 kommer de konventionella väpnade styrkorna främst att kunna användas för försvar av ryskt territorium samt för begränsade insatser i absoluta närområdet.

Vad som händer efter 2015 och framåt är helt avhängigt av hur den politiska viljan är att slutföra omstruktureringen, hur den ryska ekonomin utvecklas, hur den demografiska utvecklingen och hälsoläget utvecklas och hur Försvarsmakten klarar konkurrensen från övriga insatser i samhället.

Nordiskt samarbete

Ett svenskt initiativ bör tas för att uppnå denna grundläggande nordiska samordning, som dessutom överensstämmer väl med Stoltenberg rapportens förslag om en gemensam nordisk insatsenhet och därför har fått ganska stor internationell uppmärksamhet och bemötts positivt.

I närtid bör ett fördjupat nordiskt samarbete rörande militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning etableras. För dessa uppgifter kan ett permanent strukturerat samarbete övervägas och Sverige bör ta initiativet till detta. Att flera av våra nordiska grannar är medlemmar i Nato bör, enligt vår bedömning, inte utgöra något hinder för ett närmare nordiskt samarbete på försvars- och säkerhetssidan.

Sverige har gjort ett politiskt ställningstagande om att inte vara passivt utan hjälpa andra EU-stater om någon katastrof skulle inträffa, vilket vi bör förbereda i olika avseenden med tyngdpunkten förlagd till Östersjöregionen. Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi för att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.

På dagens konfliktnivå bör en sådan verksamhet på försvarsområdet främst omfatta gemensam övningsverksamhet och utbildning, men också gemensam anskaffning av materiel och utrustning.

Fel! Okänt namn på

På den civila sidan bör en tyngdpunkt läggas vid förebyggande verksamhet riktad mot cyberhot och terrorism, samt organiserad brottslighet, av ekonomisk och drogrelaterad karaktär.

För att uppnå dessa mål ska vi föra en bredare säkerhetspolitik som kan ge landet en grundläggande trygghet och motverka risker för väpnad aggression riktade mot oss eller mot våra grannar.

Våra internationella förpliktelser och bidrag till internationell fred och säkerhet utomlands ska vila på FN-beslut och i samverkan med andra EU-stater.

Nationell säkerhetsstrategi

Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har idag. En säkerhetsstrategi är inte längre något exklusivt för det militära försvaret, utan har sin giltighet över hela samhället.

Globalisering innebär att det inte går någon skarp gräns mellan extern och intern säkerhet, mellan civila och militära åtgärder. En modern nationell säkerhetsstrategi måste omfatta alla dessa aspekter. Det är inte bara staten Sverige som efterfrågar säkerhet utan också dess invånare. Sverige behöver därför en nationell säkerhetsstrategi. En sådan innebär inte att gränsen mellan civilt och militärt bör suddas ut. Däremot är själva idén att skapa synergi och koordinering mellan statens olika resurser.

Sverige är ett litet land och vår strategiska handlingsfrihet är därmed begränsad. Detta innebär att vi inte ensamma kan möta många av dessa hot och risker. Vi kan exempelvis inte själva skydda den internationella sjöfart, som vårt välstånd är beroende av. Vi klarar inte ens att skydda svenska fartyg – annat i vårt närområde – trots att fartygen och deras besättningar täcks av de säkerhetspolitiska målen. Vi måste vid ett skarpt läge lita till att vi får hjälp från det ”internationella samfundet”.

Den nationella säkerhetsstrategin skall klara ut de övergripande principerna för hur samhällets olika delar skall samverka för att uppfylla målen för vår säkerhet gentemot prioriterade hot och risker. Strategin måste ha medborgarnas stöd. Den måste också ge en inriktning om var och i vilka sammanhang akuta insatser i första hand är aktuella eftersom en sådan inriktning styr vilka resurser som behövs, utbildning, övning, doktrin och utrustning.

Internationella insatser

Internationella insatser är här för att stanna. Sverige är en del av världen på gott och ont, och vi kan inte vrida klockan tillbaka. Vi vill se fler svenska soldater i FN-ledda fredsbevarande operationer. Under FN ska Sverige ställa upp på internationella uppdrag för att lindra nöden i världen och bidra till stabilitet. Vi ska däremot vara mycket noggranna med vilka uppdrag vi ska delta i och att våra insatser främjar fred, fattigdomsbekämpning och demokrati.

Miljöpartiet delar regeringens ambition att öka de internationella insatserna. Tyvärr har Sverige idag ett historiskt lågt antal soldater ute i FN-tjänst. Ny FN-statistik visar att världsorganisationen den 30 juni 2013 hade totalt 76 752 soldater i fredsbevarande operationer runt om i världen. Av dessa kom endast en soldat från Sverige.

Han eller hon har sannolikt varit anställd i FN:s fredsmision i Sydsudan (Unmiss), vars truppstyrka uppgår till knappt 7 000 soldater. Storleken på det svenska truppbidraget är inte unik för sommaren 2013 utan har legat relativt stabilt på mellan en till fyra soldater de senaste fem åren.

Om vi däremot går 20 år tillbaka i tiden, till den 30 juni 1993, så såg situationen helt annorlunda ut. Då hade Sverige 1 041 soldater i FN-tjänst varav nära hälften var stationerade i Libanon. Det svenska bidraget motsvarade då närmare 1,5 procent av FN-trupperna som uppgick till sammanlagt 70 778 soldater.

Den svenska FN-politiken är överraskande eftersom behovet av FN-trupper ingalunda har minskat. Tvärtom, sedan millennieskiftet då FN:s styrkor omfattade färre än 20 000 soldater har behovet ökat mycket kraftigt. Sedan 2007 har FN:s fredsbevarande styrkor inte någon månad understigit 70 000 soldater. Drygt hälften av dessa är i dag stationerade i Demokratiska republiken Kongo, Darfur och Libanon.

Vi vill att regeringen ökar ambitionen successivt mot de mål som vi är överens om, nämligen att 2 000 soldater på sikt ska vara ute i internationell tjänst. Regeringen har tackat nej till ett antal erbjudanden från FN under de senaste åren med hänvisning till kriget i Afghanistan. Vi vill att regeringen gör annorlunda prioriteringar framöver när vi successivt minskar antalet soldater i Afghanistan.

Vi vill att Sverige vänder blicken mot Afrika. Här finns enorma behov och här kan Sverige göra stor nytta. Liberia är ett land som FN har lyft upp som tänkbar insats för FN. Om FN ber världens länder att skicka personal till Liberia för att bidra till att bygga upp landet, menar vi att Sverige ska erbjuda sig att delta.

NBG 14

Vi har tidigare sagt nej till ramansvar för den nordiska stridsgruppen men accepterat att Sverige deltar. Vi är fortfarande principiellt emot att Sverige ska ha ramansvar gång på gång. Ramansvaret binder oftast upp alldeles för mycket resurser, som bättre skulle kunna nyttjas för andra ändamål än att stå till förfogande för EU:s stridsgrupper.

Europeiska utrikestjänsten fick den 1 december 2011 i uppdrag att göra en översyn av användandet av EU:s stridsgrupper. Regeringen kommer också att se över konceptet för EU:s stridsgrupper och verka för att de ska arbeta för humanitära insatser, t.ex. i samband med olika typer av katastrofer.

För att vi ska kunna möta och hindra framtida hot, såväl nationellt som internationellt, måste det finnas ett utökat informationsutbyte mellan militära och civila myndigheter och aktörer. Sverige ska dock vara varsamt så att

Fel! Okänt namn på

samverkan inte skapar en otydlighet med överlappande kompetenser och kostnader och beakta de risker med ökad samverkan som humanitära aktörer påtalar. Flexibilitet och utvecklingsförmåga måste därför integreras i det framtida försvaret. Det är detta vi ser embryot till just nu och som välkomnas av Miljöpartiet.

Det är viktigt att en myndighet med rätt kompetens får ansvaret för internationella uppdrag.

Nordic Battlegroups medverkan i humanitära insatser innebär att erforderlig kompetens för sådana insatser bör säkerställas.

Säkerhet måste ses i ett mycket bredare perspektiv. En bredare säkerhetspolitik beaktar de många olika potentiella direkta hoten med grund i begreppet ”positiv fred”, dvs. att åtgärda själva problemet som utlöser konflikten eller hotet, i stället för ”negativ fred” som inriktar sig på att sätta stopp (militärt) för konflikten. Vi vill se en säkerhetspolitik som sätter mänsklig säkerhet före territoriell säkerhet.

En mängd nya hot som varken är territoriella eller militära har tillkommit, samtidigt som de gamla ändrat karaktär och inte längre kan bemötas på samma sätt som tidigare. Så länge EU:s stridsgrupper finns kvar måste de verka i den nya tidens hotbild, och inte i den gamla som till stor del präglas av kalla krigets syn på hur man löser konflikter. EU:s stridsgrupper tar nu viktiga steg i rätt riktning. Det ena är att EU kommer att se över EU:s stridsgrupper, vilket också regeringen anser är riktigt.

Regeringen har också betonat att EU:s stridsgrupp ska användas till humanitära insatser och att vi ska betona vikten av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och resolution 1820 om sexuellt våld mot civila i konflikter. Detta är vad Miljöpartiet har drivit i många år, och vi välkomnar därför att regeringen har ändrat uppfattning i sak.

MSB

De globala miljöutmaningarna och klimatförändringarna hotar oss alla. De utgör de allvarligaste hoten mot människors säkerhet och fundamentala levnadsvillkor. Att dramatiskt minska användningen av fossila bränslen hör till de viktigaste utmaningarna som mänskligheten står inför. Här har vi i Sverige ett moraliskt ansvar att ställa om till förnybara energialternativ, både för miljöns skull och för vår säkerhet.

Miljöpartiet överför därför 1 miljard kronor fördelat på tre år från Försvarsmakten (UO6) till utgiftsområde 20 för nödvändiga klimatanpassningsåtgärder. Det är en satsning som vi kallar ”Miljordanpassningsmiljarden”. Meningen är att den ska administreras av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap där kommuner kan ansöka om bidrag för olika former av sårbarhets- och klimatanpassning, exempelvis åtgärder för att förebygga extrema väderhändelser som översvämningar och långsiktiga klimatförändringar.

För att markera vikten av att konkreta åtgärder påbörjas föreslår vi ett nytt anslag: 1:19 Åtgärder för att minska sårbarhet och klimatanpassning. Vi före-

slår 350 miljoner kronor för år 2013 och 350 miljoner för år 2014 och 300 miljoner kronor år 2015.

Ska Sverige kunna möta alla de globala hot, militära som icke-militära, krävs det ökat internationellt samarbete eftersom Sverige är för litet för att klara arbetet självt. Nationellt måste vi organisera oss så att myndigheterna samverkar mer och bättre. Detta kräver en sektorsöverskridande strategi. En omfattande samverkan behöver ske med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Säpo och polisen samt andra aktörer. Samverkan med frivilligsektorn behöver även den öka, för att bland annat öka kunskapen om Säkerhetspolisens arbete, som i sammanhanget är en central myndighet.

FN:s resolutioner 1325 och 1820

FN:s säkerhetsråd antog den 31 oktober 2000 resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som handlar om att stärka kvinnors rättigheter och deltagande och att värna om kvinnors deltagande och kvinnor som aktörer i fredsprocesser. Säkerhetsrådet har också antagit resolution 1820 som utgör en fördjupning av aspekten av sexuellt våld i konflikter i resolution 1325.

Bakgrunden till de båda resolutionerna är att en av förutsättningarna för att uppnå långsiktig fred och stabilitet är att involvera fler parter än de stridande i fredsprocessen, vid fredsförhandlingar och i försoningsarbetet. I de flesta fall stängs halva befolkningen, kvinnorna, ute från det arbetet. När fred förhandlas är det nästan uteslutande män som deltar, ofta med argumentet att de stridande parterna är de som ska sluta freden.

Det är viktigt att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Regeringens handlingsplan för perioden 2009–2012 går mot sitt slut och det börjar bli hög tid att påbörja arbetet med nästa handlingsplan för att genomföra säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

Miljöpartiet menar att det är viktigt att Sverige ligger på och bevakar frågan i EU och i andra sammanhang samt även ställer krav på andra EU-länder att ta fram handlingsplaner för 1325. EU och dess medlemsländer lär inte göra det på egen hand. Andelen kvinnor i civila och militära krishanteringsinsatser behöver öka, det gäller inte minst inom den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP), och fler kvinnor måste finnas på högre nivåer.

Ute på internationella uppdrag är det inte många länder, utöver Sverige, som har jämställdhetsrådgivare, så kallade Gender Advisers. Den allmänna uppfattningen är att Sverige är ganska ensamt om att ta frågan på allvar inom EU.

Det är dessutom viktigt att den svenska Försvarsmakten vidhåller kompetensen inom området 1325. Det finns tecken på att Försvarsmakten inte håller jämställdheten särskilt högt, och trots att Sverige anser sig vara världsbäst på jämställdhet är situationen långt därifrån inom Försvarsmakten. Arbetet med jämställdhetsfrågorna går trögt, vilket också återspeglas i att Försvarsmakten inte lyckas rekrytera tillräckligt många kvinnor till organisationen. Att få fler kvinnor att göra grundläggande militärutbildning är viktigt för att öka andelen

Fel! Okänt namn på

kvinnor i stående och kontrakterade förband och i förlängningen få fler kvinnor i internationella fredsfrämjande insatser. Ska Försvarsmakten vara en attraktiv arbetsgivare för kvinnor måste organisationen återspegla moderna och riktiga värderingar, baserat på en modern värdegrund. Och där är jämställdheten grundläggande.

Ska Sverige arbeta med resolution 1325 internationellt krävs det att Försvarsmakten på allvar arbetar med frågan även på hemmaplan. Samverkan och erfarenhetsutbyte, inklusive kartläggning av befintlig kunskap, om resolution 1325 måste öka nationellt. Uppföljning av implementeringen av resolution 1325 och redovisning av framsteg och motgångar i processen är nödvändigt för ett fullständigt genomförande.

Regeringen uppdrar åt myndigheterna genom regleringsbrev att i sina årsredovisningar eller redovisningar i särskilda frågor återrapportera om insatser för att genomföra resolution 1325, liksom resolution 1820. En översyn av handlingsplanen ska ske genom årliga möten, skriver regeringen, där Utrikesdepartementet ska kalla berörda inom Regeringskansliet, myndigheter och enskilda organisationer till diskussion. I samband med att handlingsplanen löper ut ska en övergripande utvärdering göras avseende de mål som satts upp i handlingsplanen.

Det är vår uppfattning att denna utvärdering ska redovisas för riksdagen när den är klar liksom vilka slutsatser man drar för det fortsatta arbetet.

Personalförsörjningen

Försvarsmakten står inför en rad stora utmaningar, både organisatoriska och framtida säkerhetspolitiska utmaningar. Risken för skenande ekonomiska kostnader för både personalförsörjningen och materiel är stora. Vi noterar att regeringens underlag till riksdagen är undermåligt och det finns stora risker att soldatlönerna framöver tränger ut materielbudgeten. Riksdagen har även i år fått väldigt lite information om ekonomin kring det nya personalförsörjningssystemet. Därför vill Miljöpartiet att regeringen presenterar en översyn över personalförsörjningen för att klarlägga behovet och därmed kostnadsbilden framöver.

I årets budgetmotion för utgiftsområde 6 har vi lagt ett besparingskrav på Försvarsmaktens högkvarter med 60 miljoner kronor årligen de kommande tre åren. Högkvarteret är alldeles för överdimensionerat.

Det är väl känt att det inom Försvarsmakten finns alltför många officerare i högre tjänstegrader i förhållande till insatsorganisationens storlek. Miljöpartiet har tidigare motionerat om att införa ”ett försvarets Securum” med en enda uppgift, nämligen att så humant, effektivt och kostnadsbesparande som möjligt avveckla de delar av den nuvarande organisationen som försvaret inte längre kommer att behöva.

Att regering och försvarsmakt behöver vidta kraftfullare åtgärder står klart. Vi delar regeringens mål att Försvarsmakten bör intensifiera sina ansträngningar att skapa en ändamålsenlig ålders- och kompetensstruktur inom officerskollektivet.

De kommande tre åren kommer Miljöpartiet att öka anslaget till Nationella skyddsstyrkorna med 50 miljoner kronor per år. Vi uppskattar att de är underfinansierade med tanke på deras numerär och de viktiga samhällsskyddande uppgifter de utför.

Materiel- och logistikförsörjningen

Ett ökat operativt fokus kräver en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen. Det är Försvarmaktens operativa behov som i större utsträckning ska styra med en tydlig skiljelinje mellan vad som är mål och medel. Det är Försvarmaktens materieförsörjning som ska bedömas utifrån insatsorganisationens behov, inte som idag där industri- eller sysselsättningspolitik har fått allt för stort utrymme.

En stor utgift i den svenska försvarsbudgeten är materielkostnader. Enligt European Defence Agency (Eda) är Sveriges materielbudget på drygt 30 procent av försvarsbudgeten. Inget annat land i Europa lägger så mycket pengar som Sverige. Genomsnittet i Europa är 19 procent. Det finns således en stor rationaliserings- och förändringspotential i materiel- och logistikförsörjningen i Sverige.

Sverige och Europas länder borde anpassa sig till de nya ekonomiska ramar och söka nya metoder. 76 procent av alla försvarsinverteringar i EU:s medlemsländer skedde i nationella program utan gränsöverskridande samverkan. När det gäller forskning och teknikutveckling är siffran 82 procent. Vi bör därför se över våra materielkostnader. Risken för skenande försvarsmaterielkostnader är ett reellt hot mot Försvarmaktens verksamhet.

För att öka tydligheten i materieförsörjningen och förbättra riksdagens möjlighet till kontroll och inflytande bör en utvecklad modell av den tidigare objektsramsredovisningen återinföras. Redovisningen bör utgöras av en strukturerad metod för uppföljningen och utvärderingen. I redovisningen bör totalkostnaden för respektive materielprojekt framgå.

Det är viktigt att såväl ledtider som ekonomiska bindningar i materieförsörjningen reduceras för att tillgodose insatsorganisationens behov och utformning för att kunna hantera förändrade behov och prioriteringar för att få ett försvar som är mer användbart i insatsorganisationen.

Försvarexportmyndigheten

Regeringen satsar nästan 76 miljoner kronor per år på den nya Försvarexportmyndigheten. Miljöpartiet är av princip emot exportstöd till företag som tillverkar krigsmateriel och vill inte se att denna verksamhet ytterligare subventioneras av skattemedel. Miljöpartiet vill därför avveckla Försvarexportmyndigheten. I vår budgetmotion halverar vi anslaget för Försvarexportmyndigheten under nästa år för att kunna lägga ned myndigheten helt efter två år.

Fel! Okänt namn på

Enligt Miljöpartiet sänder det helt fel signaler att Sverige lägger många miljoner av skattebetalarnas pengar på en särskild myndighet vars enda syfte är att exportera vapen. Hade regeringen levt upp till politik för global utveckling (PGU), som den säger att den gör, så hade det knappast varit möjligt att inrätta Försvarsexportmyndigheten eftersom vapenexporten är en tydlig målkonflikt.

Avslutning

Säkerhet måste ses i ett mycket bredare perspektiv. En bredare säkerhetspolitik beaktar de många olika potentiella direkta hoten med grund i begreppet ”positiv fred”, det vill säga att åtgärda själva problemet som utlöser konflikten eller hotet, istället för ”negativ fred”, som inriktar sig på att sätta stopp (militärt) på konflikten. Vi vill se en säkerhetspolitik som sätter mänsklig säkerhet före territoriell säkerhet.

En mängd nya hot som varken är territoriella eller militära har tillkommit, samtidigt som de gamla ändrat karaktär och inte längre kan bemötas på samma sätt som tidigare. Man ser också att flera av hoten förstärker varandra, varför flera av de traditionella hotens strukturella grundorsaker betraktas som egna hot i sig. I takt med att nationalstatens gränser luckras upp alltmer blir det svårare att möta dessa hot för den enskilda staten.

Dagens konflikter ser inte ut som de en gång gjorde. Det handlar inte längre om uppställda och uniformerade arméer som efter att officiellt ha förklarat krig inleder en kamp till döden om geopolitisk kontroll under diplomats och krigets regler. Den sortens konflikter syns alltmer sällan.

Stockholm den 3 oktober 2013

Peter Rådberg (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Valter Mutz (MP)

Annika Lillemets (MP)